Nr. 12. Anulu XXX.

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fó'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe ½ 5 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 21|12 Februariu 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tas'a timbrala a 30 cr. de fiscare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA.

Transilvani'a.

Unirea Transilvaniei cu Ungari'a.

Pre candu eramu aprópe gat'a cu acestu Nr., sosira inca si alte trei prea'nalte autografe, dintre carele celu dinteiu suna:

Iubite comite Andrássy! Fiinduca ministeriului Meu unguresc intocmitu din nou i se va conerede si problem'a deslegarii spre indestulare a cestiunei uniunei Transilvaniei cu Ungari'a intru intielesulu conventului Meu de tronu la deschiderea dietei ungaresci din 14 Decembre 1865, cum si alu rescriptului Meu din 25 Decembre 1865 catra diet'a Transilvaniei, si prin urmare activitatea oficiala a Cancelariei Mele transilvane de curte are se inceteze, — asié cu te insarcinezu pe dta, cá cu privire la terminulu si la modulu incetarii totale de activitatea oficiala a acestei Cancelarii de curte, cum si cu privire la transpunerea afaceriloru aceleiasi la ministeriulu ungurescu ce este se se infiintieze, in cointielegere cu comitele Francisco Haller conducatoriulu Cancelariei Mele transilvane de curte, pe carele inca l'am insciintiatu prin autografulu alaturatu in copia, se iei mesurele corespundietóre si se purcedi intru acésta, cum si in privintí'a ulteriórelora dispusetianu cu functionarii si cu slerbitorii acestui dicasteriu de curte totu intru intielesulu in carele M'am respicatu Eu in autografulu Meu de astadi cu privire la desfiintiarea cancelariei Mele ungaresci. Vien'a 17 Febr. 1867.

FRANCISCU IOSIFU m. p.

(Voru urmá.)

— Despre petitiunea celoru 1493 mai primimu dela mana sigura si respectabila acea scire interesanta, ca dupace dn. consiliariu Dimitrie Moldovanu aparà coprinsulu petitionii in o siedintia a cancelariei transilvane regesci en tóta barbati'a, acesesi se remise la presn. cabinetu cu opiniunea ei formulata cam asié: Dupace regularea dreptului de statu a Transilvaniei este reservata unei pertractari osebite, asié petitiunea decamdata se remana nerezolvata.

Din acestea se culege, ca regularea dreptului de statu a Transilvaniei inca nu e nicidecum complinita, ci ca ea era reservata inadinsu pentru mai apoi. Prin urmare romanii potu vedé, ca petitiunea nicidecum nu a fostu de prisosu. Acecasi ajunse a se face unu actu publicu, pe care nimai nesce intrige momentane putente o oru mai putea delatura, nici odata inse nu o voru putè sterge din memori'a ómeniloru, prin urmare nici a o face nceintemplata, nici a o ingrauma pentru totudeauna; ci ea érasi va esi la lumina. Era apoi istori'a ómenimii nu'si ése din pasii sei. Omenii sunt muritori, adeverulu este eternu cá si Ddieu. —

Acésta scire se se ia in legamente cu alini'a 12-ea din presn. rescriptu regescu cititu in siedinti'a dietei ungaresci din 18 Febr., pentrucá se se convinga oricine, ca monarchulu nu voiesce necondionat'a sacrificare a Transilvaniei, ci ca va ingriji, cá dreptele si cererile se fia respectate. —

Brasiovu. In locu de articulu politicu. In restimpulu de diece ani, pre catu a statutu Iosifu II, pe tronulu imperatescu, adica intre anii 1780 si 1790 romanii au scrisu si au tiparitu multe lucruri in limb'a loru nationala, éra buletinulu legiloru tierii inca esiá in tóte trei limbile Transilvaniei. Din tóte acelea scriptori si tiparituri abié se mai afla ici colea cate ceva cá de o raritate mare, éra anume din buletinu am vediutu unu singuru escemplaru in viéti'a mea.

Furtun'a politica care se apropie va cerca a sterge asemenea fara urma tóte produptele nóstre literarie, publicistice, legislative si tóte actele publice si private scrise in acésta tiéra in limb'a nóstra nationala, déca nu vomu ingriji de timpuriu pentru bun'e si sigur'a loru pastrare. Deci rugamu pe totu sufletulu romanescu si 'lu conjuramu pe cenusi'e mai ma.iloru sei, cá fiecare se'si tiena de cea mai strinsa datorintia a pastra si ingriji totu ce va fi avendo scrisu in limb'a romanésca o ri ce timpu si cu tatu mai virtosu de 19 sui incóce, carti, buletine oficiale, foi publice politice si nepolitice si orice publicatiune tiparita, acte judecatoresci, administrative, finantiale tiparite séu scrise, totulu se se pastreze sub peza strinsa in bibliotece publice si private, in archive, in ladile comunale si bisericesci, in ladi private si mai in sourtu, care unde va sci mai sigura; nici o foitia se nu se despretuésca, se nu se arunce cá pana acum cu o nepasare de fatalisti.

Dea cerulu cá pre'ngrijirea nóstra se se arate órecandu, ca a fostu cu totulu de prisosu; noi inse deocamdata nu credemu asié ceva. —

— Eri in 22 se impusecà aici unu profesionistu sasu anume L. In anulu trecutu s'au sinucisu in Brasiovu 6 ómeni: Semnu de calamitati mari. —

Aici nu se mai facù nici o demonstratiune de bucuria pentru restaurarea legiloru din timpulu revolutiunii dela 1848, ci numai tinerimea sasésca cea unionista inandu a dóu'a di flamur'a cea mare dela casin'a ungurésca, puse pe unu romanu saracu cá se o duca susu la localulu societatii loru de pusecari, unde apoi se pusera dupa datina la manesri, beuturi si inchinaturi cu pacharale. Localulu erá iluminatu frumosu. Atata fù totu.

Intre acestea aflamu, ca guberniulu provincialu tramisese pe la toti prefectii de tienuturi si la primarii comuneloru mari poronci aspre, cá se impedece orice demostratiuni sgomotóse, insultatóre si brutale asemenea celoru din 1848 pentrucá se nu intarite pre cei carii nu consimtu la uniune si la restaurarea legiloru din 1848. Ungurii cei moderati se bucura de luarea acelei mesuri, éra acésta nu numai pentruca ei altmintrea n'aru fi cutezatu a sta buni de brutalitati, precum br. G. Kemény prefectulu comitatului Turdei o a spusu curatu in 7 sen 8 a l. curgatóre, ci totodata pentruca conducatorii poporului maghiaru-secuiescu de siese ani incóce ii promisera munti mari de auru, pe carii se'si stea si in capu si totu nu'i voru putea da, prin urmare nu se voru tienea de cuventu. Ei adica au promisu poporului: reducerea contributiunii directe si stergerea totala a darii capului, desfiintiarea gendarmerici si a corpolui de finantiari, adica ridicarea monopóleloru „nemtiesci", prin urmare liber'a ferbere de vinarsu si prasire de tabacu, micsiorarea pretiului sarii, desfiintiarea si a tacsei timbrale (Stempel), cum si departarea toturoru amploiatiloru de natiunalitate nemtiésca din Ungari'a si Transilvani'a. Poporulu maghiaru astépta cu mare sete si nerabdare implinirea toturoru promisiuniloru susu enumerate; nu flamure nici sberate de Eljen, Hoch si Vivat, ci osioarele promise de mii de ori le cere poporulu maghiaru cu totu adinsulu; acésta este adeverat'a sa uniune. Noi din parte-ne ne-amu armatu cu rabdare indoita, in catu vomu sci astepta in bune pace cu anulu intregu pana la implinirea straluciteloru promisiuni. —

G. B.

— In diu'a in care ajunse sici scirea despre introducerea sistemei nóua du. Eugeniu de Trauschenfels dr. de drepturi totnodata cunoscutu in lumea sciintifica cá scriitatoru de documente istorice se retrase dela redactiunea foii titulate „Kronstädter Zeitung", a carei conducere o luase asupr'asi in 1 Ian. 1863. Dn. Trauschenfels isi arata in Nr. 29 causele retragerii sale. Elu nu consimte nici decum la introducerea sistemei nóua, prevede ca de ar mai lucra cá redactoru, ar fi constrinsu a sustiené o lupta necurmata, la care nici chiaru starea sanetatii nu'lu érta. Dn. Trauschenfels adauge, ca in calitatea sa de membru alu dietei transilvane si alu senatului imperiulu votase din convictiune deplina pentru diplom'a din Octobre si patent'a din 26 Febr., incheie apoi, cumca elu inca totu remane in credinti'a neclatita, cumca unitatea monarchiei va triumfa.

Redactiunea foii „Hermanst. Ztg." inca declinara in Nr. 43, cumca ea inca este de opiniuni diferitóre de ale nousi sisteme, pentru acesta inse totu nu va depune condeiulu; gratia nu va cere dela cei invingatori, inse nici nu póte crede, ca scrisasi isi voru lua devis'a de „Vae victis" (vai de cei invinsi); si nu'si voru instraina spiritele prin politic'a reabunarii, care póte terorisa pe unu timpu, niciodata inse a castiga inimele. Convictiunile politice nu le va schimba dupa cum bate venturile. Pe cuvente nu va da nimicu, ci va astepta se védia fapte. —

Tohanulu vechiu. Marti in 19 Febr. se intempla sici unu omoru infricosiatu. Doi veri din famili'a Radtu carii se afla de mai multu timpu intr'unu procesu blastematu, se certara mai naiute cu o di dóua cá vecini totodata, éra a trei'a di unulu pandeace pe celelaltu la sapatulu unui sianticu, merge pe furisiu cu unu lostariu si illu tóca de dóua ori asié, incatu nefericitulu Ioanu preste cateva óre isi dete sufletulu. Assasinulu se afla in man'a dreptatii la Fagarasiu. Óre va mai fi vreo comuna, unde preotii se aiba auctoritate sista de pucina cá in Tohanu? —

Clusiu. Acésta capitala a Transilvaniei inca fù iluminata in 19; mesurile luate au prevenitu orice felu de necuviintie. —

De langa **Cibiniu** 18 Ian. 1867.

Domnule Redactoru!

Credu, ca veti fi asteptatu póte, se ve scriu si eu cate ceva despre politic'a de pre la noi, intielegu politic'a nationale, se am inse ertare, déca eu nu me simtu chiamatu spre asié ceva. Totusi nu potiu, cá cu asta ocasiune se nu'mi descoperiu si eu o dorintia, carea credu ca o are si fiscare sufletu romanu, sincera amatoriu de benele si fericirea natiunei sale. Dorinti'a mea cea mai ardiente ar fi fostu, cá fii natiunei, unulu cá toti si toti cá unulu se fi procesu si in aste tempuri critice, solidarmente in causa nationale; asi fi doritu cá in diurnalele nationale, se se fi desbatutu principiale totudeaun'a din punctu de vedere strinsu obiectivu cu incungiurarea si a umbrei de personalitati, ca ci personalitatile sunt cele mai delicate corde, care nu trebue atinse. Credu, ca noi romanii amu avutu base, amu avutu puncte de manecare statorite de congresele nationale tienute in anii trecuti, prin urmare evenimentele n'au potutu nici decatu se ne fia cu totulu surprindietórie, n'au potutu dicu, se ne afle chiaru asié de nepregatiti si nerutinati cá insinte de ast'a cu 19 ani, candu incepuramu a ne dá in faci'a lumei gemetulu suferintieloru nóstre seculari pentru antai'a óra, si candu si intieleginti'a nóstra erá destula de mica,

Dela an. 1860 incóce ani avutu dóue congrese nationale; acele au statoritu dupa modesta'mi opiniune individuale nescari principia destulu de salutarie pentru eluptarea drepturiloru; acele congrese aprobandu cu totu entusiasmulu pasii facuti in cans'a nationale din partea barbatiloru sci conducatori, au si prochiamatu cu tóta solenitatea o **solidaritate** strinsa in cans'a nationale. Dreptu documentu despre scést'a e protocolulu siedintiei I pag. 12. 13 p. 3 si 5 alu congresului nationale din 1861 vedi prot. sied. pag. 23, a alesu si o comisione nationale permanente, careo se siba a se ingriji de pasurile natiunei. Eu din parte mi-nu sciu se se fia desfintiatu candu-va acea comisione séu comitetu, sciu inse atat'a, cumca numitulu comitetu cu ocasiunea congresului nationale din 1863, desi cineva a disu, ca n'ar mai avé intielesu, — cugetandu póte, ca natiunea ar fi ajunsu pre deplinu limanulu drepteloru sale dorintie seculare — totusi in loco de a se desfiintiá s'a chiaru intregitu din partea numitului congresu, mai alegandose unii membrii noui, in locululu celoru repasiti, cum si membrii suplenti. Cine vrea se se convinga despre acést'a, citésca actele acelui congresu. Eca dar' organulu legalu si curatu nationale, carele avé detori'a morale de a vighiá si de a ingriji pentru garantarea séu eluptarea drepturiloru nationale, cerendu si vol'a de altu congresu nationalu in casu de lipsa, si déca se facea acést'a, atunci crediu ca se potea incunguiurá si multe alte nepliceri, confusiuni etc.*).

Inse la inceputulu acestui articulu am fostu premisu, ca nu me simtiu chiamatu si competente a politisá, repetiescu si acum acea asertiune, ca-ci n'am daruiu politisarei, adaugu totusi, ca aceste le atinseiu numai per tangentem si anume spre a dá espresiune sentimentului meu de durere ca unu fiu alu natiunei — facia cu neintielegerile ivite de unu timpu incóce pre terenulu politicei nationale, fara de a avé inse nici pre departe cugetulu séu intentionea de a me angagiá prin aceste siruri la polemii si dispute de politica, macar ca sciu, ca prin focu se lamuresce anrulu. Istori'a va judecá dreptu si fara le preocupare si patima, ca in care parte a fostu **pétr'a intielepciunei**.

Cerendumi deci Dle Redactoru, indulgentia pentru scurta'mi abatere, voiu a me reintórce la obiectulu despre care am de cugetu ati scrie cu sst'a ocasiune. —

Veti fi aflatu Dle Redactoru, ca limb'a romana — alaturea cu cea maghiara — de vreo 3 ani incóce a inceputu a se propune cá obiectu obligatu si la gimnasiulu o. r. de statu din Sibiiu si anume dela an. 1864/5 propunendose gradualminte, a ajunsu degi'a pre an. scol. cur. 1866/7 a se propune cá obiectu obligatu cu 1 óra pre septemana in tóte patru clasile gimnasiului inferióre si se speréza ca pre an. scol. viitoriu se va introduce cá obiectu si in V clase gimnasiale. Documentu acest'a imbucuratoriu comica inaltele locuri sunt determinate a respectá principiulu egalitatii de limbele patriei si prin scést'a a satisface unei dorintie prea juste a nationei romane. Deci se intielege de sine, ca acést'a measura dela inaltele locuri nu potea decatu se produca o sensatiune buna in animele diferiteloru natiuni din patria si mai alesu a natiunei nóstre, carea insetéza dupa reslasarea drepturiloru egalitatiei de limbe. Totuodata acea measura inalta va servi de unu midiloco eficace spre a familiarisá mai de aprópe cu limbele patriei pre fii diferiteloru natiuni sorori. Afara de aceste, cunoscintí'a limbeloru tierei a ajunsu degia a fi o necesitate de comunu simtita pentru fiecare individuu, carele in viéti'a publica si sociale are de a face cu poporulu. S'a observatu cu placere si multiumire, cumca si scolarii de alte natiuni din patria, invetia cu totu zelulu limb'a romana si facu progresse-i imbucuratorie. Crediu, ca veti fi mai aflatu din programmele ce se publica cu finea fiecarui anu scol., cumca gimnasiulu de statu din Sibiiu e unulu dintre gimnasiale cele mai cercetate din tiéra; de ecs. cu finea an. scol. tr. 1865/6, numitulu gimnasiu a numeratu 364 scolari, dintre cari 189 **romani**. In anulu scol. curente, numerulu scolariloru, crediu ca va fi si mai mare, mai alesu in clasile inferióre scolarii sunt numerósi. Numerositatea scolariloru, precum de o parte face onóre institutului resp., asié de alta parte dovedesce un'a interesare si atragere catra invetiatura a populatiuniloru din partea tierei. Dupace dar' e sperantia, ca limb'a romana gradualmente se va introduce ca limb'a romana gradualmente se va introduce ca obiectu obligatu in tóte clasele gimnasiului si in scólele normale dela o. r. de statu din Sibiiu; ar fi numai de doritu cá si pentru catedr'a limbei romane se se ritu cá si pentru catedr'a limbei romane se se sistemiseze unu salariu anualu amesuratu; ceea ce speramu cu atatu mai virtosu, cu catu ca sistemiseze unu salariu anualu amesuratu; ceea ce si speramu cu atatu mai virtosu, cu catu ca am intielesu, ca si in ast'a privintia s'ar fi facutu pasii necesarii din partea inaltului guberniu catu pasii necesarii din partea inaltului guberniu catu pasii necesarii din partea inaltului guberniu la inalt'a cancelaria aulica trasu, si pana regiu la inalt'a cancelaria aulica trasu, si pana acum dóra se va fi si decisu in astu obiectu. Pana acum prof de limb'a romana i s'a asemnatu numai remuneratiuni.

Facia cu ast'a respectare prea meritata a limbei romane in numitulu institutu, atatu de impopulatu de scolari romani, nu potiu a nu mentiuná aici lips'a simtita de o gramatica germano-romana, compusa dupa metodulu mai nou si acomodata dupa cerintiele presente ale limbei si literaturei romane. Ca-ci desi posiedemu vreo cateva gramateci germano-romane: totusi vreo cateva gramateci germano-romane: totusi vreo cateva gramateci germano-romane: totusi simte pre totu pasiulu lips'a de unu lectionariu acomodatu pentru gimnasiu, nu numai in respectulu materieloru ce are se contiena, ci mai alesu in respectulu unei ortografii mai corecte si mai corespundietóre **principialoru istorice** de limba. Deci in interesulu progresarei limbei nóstre 'mi iau voli'a prin acést'a a atrage in ast'a privintia atentiunea barbatiloru nostri de specialitate. Unu romanu.

De subtu **Cetatea de pétra** 14/2 Febr.

Omnia jam fieri fieri que posse negabam.

Dupa atate frecari, alergaturi pe la Vien'a si intrigi diplomatice tiesute contornu diurna alu ministeriului **restitutiunea in integrum**, va se dica recunoscerea legiloru dela 1848.

Foile de eri de altaeri chiaru ne facu cunoscute si numele ministriloru maghiari: primu ministru Andrássy, Lonyay la finantie, Wenkheim la resbelu, Mikó la comunicatiune de obste etc. etc. bucuria, jubileu complitu

Si noi romanii vediendu clatinandusse paretii edificiului claditu cu atate rabdari, abnegatiune, sudori si sange, vediendu autonomi'a Transilvaniei smeriuitata, natiunea umilita si impreuna cu anteluptatorii causei nóstre natiunale redusi la sapa de lemnu, ne intrebamu cu lacrime ferbiuti in ochi, intristrati si machniti ce e a facere intre circustari a se grave?

Responsulu e cam greu.

Datoritu'a catra natiune, simtiemintele cari palpitésa in peptulu nostru, precum amorulu care l'amu pastratu facia cu indepentí'a patriei ne impunu obligatiune a ne desfasiura porerile.

Intre cercustari asié straordinarie dune cei ai se deschido, una a pasivitatei, si ceealalta a actiunei.

O natiune avansata in cultura spirituale si materialminte poternica facia cu o actiune ilegala si vatematóre, se póte pune pe terenulu pasivitatei, — pasivitatea e o arma poternica in man'a poternicului.

Dara pentru noi, pentru o natiune de eri de altaeri desrobita, care abié avuse timpu de a'si reculege poterile desbinate si amortite de atate veacuri, pasivitatea nu ar avé alta insemnatate, decatu a inveli cu pamentu chiaru si petrile fundamentale ale edificiului stralucitu, terminarea cladirei, care ii e destinata dela Ddieu si dela natura, — care e scrisu cu litere neterse in evangeli'a romanului.

Inse pledandu pentru actiune voimu se fimu bine intielesi.

Actiune, acomodandune cu tacere adanca circustariloru — sistemei noue, ar fi o actiune culpabile, ba chiaru ar deveni o tradatiune a causei nóstre natiunale.

Pe candu o actiune aparandu caus'a nóstra natiunale cu energia, protestandu la tóte ocasiunile si petutindune contra nedreptatei, ilegalitatii si lovitorii intentate vietii nóstre natiunale e o actiune morale, e o datorintia sacra, inaintea careia trebue se se plece opiniunea publica, trebue se se umilésca dusmanulu.

Precum o masina fia in aparintie catu de mare si poternica, numai pana atunci póte desvolta poterea, pana candu resorturile ei nu se rodu si nu slabescu, — asemene o sistema introdusa cu fortia si pe contclu natiuniloru conlocuitóre numai pana atunci se póte sustiené, pana candu natiunile suprematisate atu remanó amortite. — Indata inse ce natiunile voru desvolta o viétia, sistem'a bassta pe nedreptate o restinata si spulberata ca o casa fara fundamentu, fara a mai lassa ceva suvenire si urma dupa sine. —

Noi inainte cu vr'o cateva luni ne amu datu parerile nóstre in publicitate si ne amu declaratu, ca o Austri'a poternica si statornica care o dorimu cu totii, numai pe bas'a federalismului o cu putintia, adica multiamindu tóte natiunile monarchici; — adi staraimu si mai mortisiu pe langa parerea nóstra si marturiirimu cu dorere, ca la unu dualismu adica la lipsirea de drepturi a natiuniloru conlocuitóre nici ca ne amu asteptatu — E bine! apoi se vedemu catu va folosi si esperimentati'a acésta.

Noi suntemu si mai convinsi, ca ea nu va avé altu resultatu, decatu perderea timpului pretiosu — si parale multe trantite in noroiu.

Circuscrierea si delinearea detaillata a actiunei summemorate, pe alu carei terminu trebue se ne punemu noi romanii — no o reservamu pana la introducerea sistemei, éra cu acesta ocasiune ne marginimu numai la nesce escerpte in genere.

Romanulu in circustari asié grave trebue se se inzestrese cu **moralitate, tenacitate, patiintia, intieleptiune si curagiu.**

Fiecare cetitoriu seriosu alu istorisi romaniloru s'a potutu convinge, ca in pastrarea natiunalitatei si a limbei nóstre intre atate valuri si suferintie factorulu principalu si binefacatoriu a fostu religiunea, va se dica moralitatea doctrinei lui Christosu, care a trecutu pe romani in apropiulu santei naturi si isolati de rest. — Prin moralitate s'a desvoltatu in peptulu romanului tenacitatea, patiinti'a admirabila care a bravatu atatea suferintie si lovituri*). Totu acésta virtute l'a facutu intieleptu de a se folosi de tóta ocasiunea si l'a inzestratu cu curagiu a departa dela ghitu jat-ganulu dusmanului, cu care éra gata sei stinga viéti'a.

Se ne servésca dara de modelu paginele trecutului — si cá ecsemplu de imitatiune virtutea, adica moralitatea strabuniloru nostri.

Cate si cate popóra mai numerése si mai poternice s'au perdutu in adencimea uitarei fara a mai lasa dupa sine ceva suveniri, ceva trasuri de ale gintei loru! Romanulu unu poporu incungiuratu de state elemente straine, de neamici poternici a sustienutu tóte lovitorile intentate si tientate asupra vietii sale nationale; **apa a cursu, petrile au remasu**, precum dice proverbiulu nostru. — Si acum intrebamu pe ori care se va fi ocupatu cu sórtea nóstra: prin ce s'au sustienutu bietulu romanu? Responsulu va fi totu acela: **prin moralitate.**

Au fostu grelele timpuri ale feudalismului, pe candu romanului i se imputá de crima esercitarea moralitatei — amorulu si atesiamentulu catra natiune era stigmatiastu; — pe acele timpuri cei mai multi poternici subordinandu caus'a natiunale interesele-u loru private si-au parasitu religiunea si nationalitatea, — éra poporulu romanu cá si o turma reticata parasita de pastori intielepti si poternici s'a sustienutu supta pez'a unui clero lipsitu de cultura si persecutatu, inse inzestratu cu moralitate si zelu. Déca romanulu nu s'a perdutu in timpurile acele grele, pe candu ceriulu seu era ingreunatu de nuori fórte intunecosi, cine se se mai téma, ca se va perde dupa frangerea lantiuriloru feudalismului, — pre candu vedemu ca geniulu natiunalu amortitu de state veacuri a reinviatu repede, mormentele martiriloru causei nóstre su infloritu, si din fiecare picatura de sange au crescutu cate unu vlastariu poternicu — incatu adi suntemu mandrii a vedé altariulu natiunalu incungiuratu de mii de bravi — de barbati inliepti, zelosi si versati in tóte ramurile scientieloru, de unu clero curagiosu si luminatu, cum si de o junime insufletita, desvoltata, care o in stare a rivalisa cu junimea fiecarei natiuni conlocuitóre.

*) Éra si éra intrebamu: apoi **dara** in 3½ ani, éra mai alesu dela 1 Sept. 1865 incóce pentruce nu s'a facutu? Ne rugamu de responsu. — Red.

*) Bravare, a da peptu, a infrunta, a se lupta.

Progresiunea acésta admirabilé o resultatulu moralitatii in decursulu timpului de vr'o cativa ani si absolutismului, pe candu de si in multe privintie impedecati in desvoltarea nóstra — totusi acelu periodu de 10—15 ne a fostu multu mai folositoriu decatu alti 156 ani si regimului diplomei leopoldine si ai lui Verbőczy.

Ci tocma ca binecuventamu acelu timpu, éta cate si cate remarcari aspre suntemu siliti a rabda dela maghiari, cari pe cum in diurnalele loru, asié si in diare straine nu au incetatu si nu incéta a ne negri si a ne festeli ca pe unu poporu barbaru, massa cruda fara nici o cultura, dejosita pana la unu gradu de a servi de masina, de instrumentu in manu absolutismui etc.

(Va urmá.)

Bobohalma 31 Ian. 1867 st. n.

Bobohalma pentru negutitatori de vinu nu o necunoscuta, pentru cei ce nu au vediutu pusetiunea sa inse insemnamu, ca jace intre Ternave si Muresiu, are unu hotaru intinsu si producatoriu, ear' numele lu dau ville celea multe, — si in asemanare cu alte sate — fórte bine cultivate. — Bobohalma inse mai are afara de acestes unu odoru si mai pretiosu, si acela e, ca fiindu locuita numai si numai de romani, locuitorii acelei au traitu si traiescu in cea mai buna armonia. — Impregiurarea ca sunt dóue biserici in satu nu turbura anim'a nimenui. Cercetamu bisericile imprumutatu, ne rugamu si in un'a si in cecealalta totu la acelasi parinte, si fiindu toti de unu sange, nu vedemu unii intr'alti decatu romani. — Despre acésta cointielegere fratiésca dovada ne e scóla edificata cu spese comune pentru ambe confesiunele, dandu fratiloru de confesiunea gr. or. cá usioritatii preponderante dreptulu de a alege dascalu de acea telegiune, numai se aiba calitatile recerute. — Noi credemu ca acésta armonia si amóre fratiésca au infloritu intre noi mai cu séma din pricina, ca intre noi nu s'au incuibatu limb'a straina, care sémenuri a si discordia intre noi.

Amu dieu limb'a straina! pentruca — cá se ni se tulbure pacea si linistea sufletésca, chiaru de catra unu romanu, si inca de catra unu conducatoriu, de catra lumin'a si sarea pamentului, ba chiaru de catra Apostolulu pacei, acésta nu ni-o puturamu inchipui si totusi este asié; — éta cum: Dupa ce dascalulu din anii trecuti nu potu face destulu asteptarei nóstre, inca de timpuriu rugaramu pe dlu protopopu gr. or. Georgiu Tamasiu cá se se ingrijésca de unu docente caruia se'i damu plata cu odichna; Dnialui la rugarea nóstra ne tramise unu pruncu din Salcudu cu numele Tanasie Trutia, care dupa ce s'au vediutu in biserica si intre popolulu ce'lu inunda cu intrebarile sale, s'au minunatu inse si de sórtea, care este destinata pentru elu in regiunele celea insite protopopesci si s'au departatu fara sgomotu.

Cá la o comuna mare provedinta cu scóla buna si léfa demna de consideratione (de 70 fl. v. a., cuartiru si lemne de focaritu) se mai insinuara si altii in urma Trutii si dintre multi docentele Filon Panga atatu prin testimoniile scolastice vrednice de lauda, catu mai cu séma prin adeverintiele ce le avea despre progresulu indestulitoriu pe unde mai sierbise, dobandi atatu pe poporu, catu si inteligintia si asié mai cu séma din pricina, ca judele procesuale ne silí se ne legitimamu despre incepérea invetiamentului, incheiaramu cu elu contractu, incunoscintiaramu pe protopopulu si docentele in 6 Dec. isi incepu functiunea sa. — Impregiurarea ca Panga e unitu nu turbura pe nimenea.

Inse ce se vedi! Panga a incheiatu contractulu cu comun'a, dara a neglesu formalitatile urmate cu atata puntualitate de totii docentii cari nu potu produce testimonii scolastice; — si numai dintr'odata ne pomenimu ca intra dlu prota cá unu leu in scóla, alunga pe docente, scóte pruncii afara, incuie scól'a, si l'ia chisia la sine dicendu, a i c i io 'au v l a d i c a; vladica s'au departatu si pacinicii Bobohalmeni au remasu uimiti la pasiulu Apostolului pacei.

In urma ne reculeseramu, dara vediendu si daun'a ce urméza din incuierea scólei redicata cu atatea spese si ostenele, suplicaramu la maritolu presidiu comitatense. Ce pasi se voru fi facutu din partea acestei deregatorii inalte nu putemu sci, decatu dlu protopopu cá parinte intieleptu si ingrijatu pentru venitoriolu natiunei, nu lasá multu timpu pe Bobohalmeni in desnadasduire pentru fii loru, ca-ci tocma pe acestu timpu scapandu „Tetea Dumitru" din temnit'a St. Martinului unde fù detienutu pentru furarea unoru secrete de opinci, Domnulu protopopu I. Tamasiu de loco ei pune unu decretu si illu pune pentru Bobohalma de docente pe langa una léia de 28 fl. v. a., alta nemica.

Noi cá ómeni cinstitorii de legi nu voimu a stranca lui Tetea Dumitru opincele, cari póte i le-au bagatu cineva in sacu, ca-ci cu mare greotate — ne amu resolvatu a face si atata pomenire, decatu tacendu chiaru cu totulu acésta primesdie a dsale, dnialui nici de o parte nu e in stare a respunde dorirei acelora locuitorii cari au jertfitu atata pentru edificarea unei scóle, ce vediendu poporulu, nu avemu nici unu dreptu alu inculpa, ca nu silesce asi da pruncii la scóla, ca dupace scie ca nu are de unde invetia bune, se teme ca Tetea Dumitru va invetia pe pruncí mai multe cu exemplu, decatu prin elocintia. — Dupace vediuramu, ca dintru o comuna mai bine de 1000 suflete nu cercetéza mai multi de 5—6 pruncí scól'a, suplicaramu de nou la maritulu presidiu, de unde s'a emisu in 24/1 o comisie cercetatóre in faci'a locului. — Dnulu prota nu a voitu asi legitima fapt'a nici intr'o forma, ci cuventulu autonomi'a bisericésca — l'am auditu rostindulu de multe ori. Ce resultatu va avé acesta cercetare nu scimu, ci vedemu ca timpulu trece fara invetiamentu.

Noi ne bucuramu de dreptulu autonomiei, inse ne intristamu vediendu, ca cu acestu cuventu se acoperu asié bine abusurile scandalóse. Noi scimu pana unde se intinde dreptulu unui inspectoru; dreptulu de a ne tramite dasculu nu i l'amu denegatu, dara vediendu ca dnu inspectoru din autonomie a produsu isvóre de venite, intocma cá odiniora Moise din pétr'a cea séca, — amu preferitu a ne conorede pruncii unui omu cu moralitate si testimonii bune, fia chiaru si unitu, cu atata mai virtosu, ca dnu prota chiaru prin feptele sale ne au datu dovada, ca nu se teme érasi tare, ca se va pangari relegiunea nóstra dreptu credintiósa prin dascali uniti — ca-ci in Salcudu si Vidrasc u — unde gr. or. au scóle separate de uniti, au denumitu dascali uniti. Ce l'au potutu indemna pe ven. dn. prota la acésta?

Dara nu mai ostenimu on. publicu cu insirarea unoru asemenea fapte pline de consecintie; suntemu in catva mangaietii ca ne-amu potutu comunica dureres si cu altii, si dorindu vindecarea dela locurile competinte; incheimu cu cuvintele „dragu de seculu alu luminiloru! Cum treci preste unii ómeni totu in negura si cétia" *).

Unu unitu si unu neunitu.

UNGARIA. Pest'a. Precum vediuramu si din Nr. tr. presanltulu rescriptu cititu in ambele case la 18 Febr. fù primitu cu celu mai mare entusiasmu, din causa ca prin acelasi nu numai se dete ministeriulu ungurescu, ci se si restaurá constitutiunea Ungariei intru tóta intregimea si. Dupa atat'a increderе manifestata din partea monarchului lipsesce acum cá tiér'a si respective diet'a se se spuce cu totu adinsulu de revisiunea constitutiunii sale, pentruca de sici insainte nu mai póte dice, cumca 'i lipsesce ministeriulu spre a'i propune proieptele si a'i da espliciatiunile.

In acestu nou rescriptu care pórta dat'a din Vien'a 17 Febr, nu este mai nici o idea nóua, care se nu fia cunoscuta din adresele de mai nainte ale dietei si din rescriptele regesci urmate la acelea. Din tóte inse alini'a cea mai interesanta atatu pentru monarchi'a intréga, catu si pentru marele Principatu alu Transilvaniei este a 12-ea. In acesasi regele dice catra dieta:

„Dvóstra M'ati asiguratu de repetite ori, cumca in privinti'a afaceriloru comune si a modului administrarii acelorasi Ne veti substerne unu proiepțu, carele se corespunda la conditiunile de victia ale monarchiei, cumca dvóstra veti lua indata la pertractare modificatiunile dorite de noi si propunende prin ministeriulu Nostru respundietoru ungurescu asupra catorva determinatiuni din legile dela 1848, cum si ca dvóstra veti fi destulu de econitabili a respecta dreptele pretensiuni ale tieriloru alaturate si veti intogrijí de hotarea mesureleru recerute pentru delaturarea greutatiloru transitiunii (trecerii din o stare in alt'a)."

O deputatiune constatóre din 27 membrii si casei deputatiloru si din 18 si magnatiloru fù trasmisa spre a supune Maiestatii Sale multiamit'a omagiala.

Francisecu Deák fù salutatu intre cele mai vii splause. —

— Preas. sa Patriarchulu serbescu impartasise dlui Mailath fostulu cancelariu ungurescu voinți'a serbiloru de a trimite o deputatiune la Vien'a in causa nationala si a cere cá concluselе congresului serbescu din 1861 se se trimita de catra regele cá propusetiune regesca la diet. Mailath insa'i spuse patriarchului, ca deputatiunea serbésca nu va fi primita precum ar' dori. Atunci patriarchulu: Déca nu, apoi deputatii serbi voru provoca ei insii pe dieta, éra romanii le voru sta in ajutoriu.

Patriarchulu serbescu vorbi in acésta causa si cu Gr. Andrássy, carele acum é presiedinte alu ministeriului. Acesta 'i promise ca maghiarii voru implini tóte pretensiunile „drepte" ale serbiloru; stata numai, ca Esc. sale dului ministrii Andrássy li pare reu, cumca ei si incurcara pretensiunile loru in acelasi elaboratu cu — romunii si cumca serbii si romunii facu causa comuna. La acestea intrёba „Zukunft:" au nu este acésta observatiune a ministrului presiedinte plina de invetiatura?

CROATIA. Agramu. Diet'a Croatiei se desfiintiéza, se denumescu prefecti noi la comitate. Se crede ca in loculu gen. Sokcsevics se va denumi generalulu Kusevics, pana acum cancelariu alu Croatiei.

„Zukunft" observa la acésta scire telegrafica, cumca in Croati'a se pregatesce eveniminte fórte seriése. Se pare adica, cumca va urma si in acea tiéra o schimbare de sistema. Atata inca se scia din celu mai de aprópe trecutu, ca dn. Kusevics n'are nici o popularitate la maioritatea locuitoriloru. —

Revista.

„Albin'a" romanésca provóca din nou pe toti romanii la unire si cointielegere. Art. din 17 Fauru despre ministeriulu ungurescu este scrisu érasi cu caldura si barbatia. Acceasi fóia descriindu conferinti'a mai multoru deputati fruntasi germani si cecealalta a slaviloru tienute samendóue in diile trecute la Vien'a, desorise si criticate in fóile mari si mici, despre amendóua impartasiesce urmatórele:

Alalta eri barbatii de statu si ablegatii nemti se intruniра érasi pentru a stabili unu programu comunu de actiune, dar' fiindu ca nemtii — precum scimu — compunu dóua partite, centralist'a si autonomist'a, centralistii nu concesera autonomistilor, autonomistii nu centralistiloru, astfelu conferinti'a se imprascia fora de resultatu favorabile pentru nemti, cari acú esperiara ca daca in conferintiele de mai nainte s'au potutu face decisiuni unanime, acést'a s'au intemplatu numai pentru ca atunci éra vorba de opusetiune fatia cu politic'a lui Belcredi, si numai la acésta opusetiune au consentitu ambele partite. —

Mai norocosi fura slavii ori federalisti cuconferinti'a loru ce o avura eri (vine.i) sici in Vien'a. Participara la 25 de membri, intre cari din Boemi'a: principii Carolu si Adolfu Schwarzenberg si Georgiu Lobkowitz, contii Thun si Klam-Martinitz, Dr. Rieger s. a. Din Moravi'a: principele Salm-Reifferscheid, conte Belcredi s. a. Din Tirolu: conte Brandis. Din Carniol'a Dr. Toman, Costa, Gariboldi s. a. Dintre polonі: contii Potocki, Wodzicki, cav. Grocholski s. a.

Fiindu ca la acésta conferinti'a luara buna parte si slovenii, despre cari scimu ca sunt federalisti nationali, consideraudu si referintiele acestei partite, ea e menita a ne interesa mai multu.

Conferinti'a se incepu la 10 óre demanéti'a si tienu pana la 4 dupa médiadi, obieptulu desbateriloru fu: politic'a ce federalistii din cése de Lait'a o voru observa facia cu Beust.

In asta privinti'a se stabili o contielegere deplina, dar' resultatulu si desbaterile nu se voru publicá, pentru ca nu conuva celelalte partite se vina in pusetiunea a pregati pedece.

De la Pest'a o sirei ablegatulu serbu gene-

---

*) Precum in vér'a anului trecutu la alte dóua ocasiuni, asié reflectamu éra si éra si pe scriitorii acestei corespondintie la cerculariulu archipastoresc gr. res. din 1861, carele nu sufere nici unu felu de scóle amestecate. Pentruce nu voiescu ómenii se intielega odata cecea ce li s'a spusu atatu de limpede si categorice? De altmintrea respundietatea impartasiriloru din acésta corespundintia remane asupra impartasitoriloru.

Not. Red.

ralului Stratimiroviciu, care numai privatim comunica cu membrii conferintiei, de órace numitulu obiectu alu desbaterilorn nu atinge interesele popóraloru din provinciele diumetstii resaritene a imperiului. Elu spéra ca representantii nationalitatiloru din Ungari'a isi voru poté acomodá politic'a amsuratu resultatului conferintiei federalistiloru.

Stratimiroviciu intielegendu sici ca obiectulu desbaterilorn nu atinge interesele natiunalitatiloru nemaghiare din Ungari'a, telegrafa acest'a la Pest'a, ca se se nu pregatesca pentru acésta conferintia.

Cateva foi vrea a sci, ca la conferinti'a slaviloru ar' fi luatu parte si ddnii Mocioni si Hodosiu deputati la diet'a ungurésa, ceea ce insa nu se adeverésce, precum mai ca si era de prevediutu ca nu se va adeveri.

„Concordi'a" se impedecá — cá si noi — de artic. din „Pesti Hirnök," vechi'a gazeta a boieriloru si ciocoiloru vechi din Ungari'a. Intielesulu acelui artic. ciocoiescu mai pe scurtu si mai pe romanesce esta cá: ministeriulu celu nou se arunce in temnitia pe toti aceia, cari ar' mai cutéza a face la proiepte pentru asecurarea natiuniloru si regularea referintieloru reciproce. Totu asiá ceva ceruse in Octobre a tr. un'a din repausatele dóua cancelarii de curte asupra lui B. et R. Se traiésca libertatea boierésca.

„Kolosvári Közlöny" a inceputu a se face modestu sfiitiosu cá o fetitia de claustru. Elu in Nr. 21 si anca in artic. de fondu opresce numai pe ministriulu Benst, cá se nu cuteze a sfatui pe Turci'a la scóterea garnisonei turcesci din Belgradulu Serbiei, pentruca acelu Belgradu fusese luatu — se intielege nsinte cu 450 — 460 ani — cu sange ungurescu, si elu este chei'a Dunarii de josu, adica mai pe romanesce a principateloru romanesci si a Bulgariei, care tóte se cuvinu, precum de sine se intielege, numai corónei ungaresci. Deci déca turcii se curatia din Belgradu, bine, — numai apoi se nu'lo ocupe panslavii, ci Ungurii.

AUSTRI'A INFER. Vien'a. Se dice ca in consiliulu familiei imperatesci, carele se tienu mai nainte de hotarirea definitiva luata in cas'a ungurésca unulu dintre archiducii mai betrani si casei domnitóre, cunoscutu si din timpurile mai nóua cá erou tórte renumitu, cuventa cu totudinsulu in contra concederii ministeriului ungurescu. Acelasi archiduce privi in primirea pretensiuniloru ungaresci posibilitatea unoru urmari tórte fatale, care nu se potu descrie mai de aprópe. Toti membrii mai tineri si presusal tului consiliu de familia isi descoperira ingrijarea loru mai mare séu mai mica, afara numai de doi archiduci. „Tagesbote aus Böhmen", „Zukunft" etc. publicara acésta scire, pe care inse „Wiener Abendpost" a deminte. —

ROMANI'A. Proiectu de Lege.

(Capetu din Nr. tr.)

Art. 5. Monedele de argintu cuprindu titlulu de nóua parti din diece argintu finu si una parte din diece aliagiu. Greutatea si dimensiunea loru este urmatórea:

Piesa de 2 lei, 10 grame, 27 milimetre diametru.

Piesa de 1 lei 5 grame 23 milimetre diametru.

Piesa de $^1/_2$ lei 2 $^1/_2$ grame, 18 milimetre diametru.

Toleranti'a titlului este de doue milieme $^2/_{1000}$ in mai multu si in mai pucinu a titlului essactu.

Toleranti'a greutatii este pentru piesele de 2 si de unu leu de cinci milieme $^5/_{1000}$ iar' pentru piesele de $^1/_2$ leu sau 50 sutimi de 7 milieme $^7/_{1000}$ in mai multu si in mai pucinu a greutatii ecsacte.

Art. 6. Monedele de arsma se compunu

din . . . . $^{95}/_{100}$ de arama,
Idem . . . $^4/_{100}$ de cositoru
Idem . . . $^1/_{100}$ de zincu

Cu o tolerantia de siepte milieme in mai multu si mai pucinu.

Greutatea si dimensiunea loru este cea urmatóre:

Piesa de 10 sutimi 10 grame 30 milimetre diametru.

Piesa de 5 sutimi 5 grame 25 milimetre diametru.

Piesa de 1 sutimi 1 grame 15 milimetre diametru.

Cu o tolerantia a greutatii de cincisprediece milieme $^{15}/_{1000}$ in mai multu si in mai pucinu.

Art. 7. Dupa antai'a emisiune a monedei de arama tóte compturile statului nu se voru mai tienea in lei vechi si parale, ci in lei noui si sutimi. Asemenea sunt datóre tóte stabilimentele publice, toti bancherii, comerciantii si industriasii a tienea registrele si comptabilitatea loru in lei si sutimi, conformu nouei sisteme monetare.

Art. 8. Pentru regularea compturiloru si calcularea leiloru in lei vechi si paraleloru in lei noui si sutimi si viceversa se alatura tabel'a lit. A. dupa care se voru face calculele de transferare a tutaloru compturiloru, obligatiuniloru, bonuriloru, politiloru, trateloru, dapisseloru, contracteloru si a ori caroru efecte emise insintea aplicarei legei de facia.

Tote datoriile contractate inaintea legei de de facia in lei vechi si parale a carora rafuire se face in urma, se voru licuida conformu cu acésta tabela de transformare.

Art. 9. Se va fabrica si emite mai intéiu moneta de arama de a carii circulatiune se sicute mai imediata necesitate. Monedele de argintu si apoi de auru se voru fabrica si pune in circulatiune treptatu si la timpulu oportun.

Pentru inceputu se va fabrica moneda de arama in urmatórea catime:

25,000,000	piese de 10 sutimi in valóre de lei	2,500,000
24,000,000	piese de 5 sutimi in valóre de lei	1,200,000
10,000,000	piese de 2 sutimi in valóre de lei	200,000
10,000,000	piese de 1 sutimi in valóre	100,000
69,000,000	. . . . .	lei 4,000,000

Art. 10. Monedi'a va avea pe de una parte armele tierei si pe cea-alta indicatiunea valórei nominale si anulu.

Art. 11. Monedele de auru si argintu ale Franciei, Belgiei, Italiei si Elvetiei fabricate dupa acelasi sistema monetara, se voru primi in tiéra la tóte casele publice, deo potriva cu moneda legala a tiérei.

Art. 12. Celelalte monede straine de auru si argintu, cate circula astadi in tiéra, se voru primi la tóte casele publice inca pentru timpulu pana candu se va face emisiunea I, a monedei nationale de argintu si de auru pe pretiurile stipulate in tabela lit. B. anecsata la acésta lege.

Dupa trecerea de sése luni de la intaia emisiune a monedei nationale de argintu si de auru, monedile straine de argintu si auru, afara de cele ce representa sistem'a monetara a Franciei, voru inceta d'a mai avea unu cursu legalu si obligatoru.

Art. 13. Fabricarea monedeloru se va da in intreprindere, luandusse tóte precautiunile necesarii pentru confectionarea loru identica cu monedele francese, statu in privinti'a titlului, greutatei si dimensiunii, precumu se stipulésa prin legea de facia, cato si in privinti'a tolerantiei acordate si a catimei certe si prescise.

Art. 14. Acésta sistema monetara se pune in aplicare de la data unei publicatiuni de trei luni termenu fixatu de ministeriulu finantieloru.

Art. 15. Este interdisu caseloru publice a accepta, dupa trecerea termenului prevediutu la art. 12 alte feluri de monede de catu cele legale, intre care se socotescu si monedele de auru si argintu Francese, Italiane, Belgiane si Elvetiane fabricate dupa acelasi sistem'a monetara.

Art. 16, Nimeni nu va fi tienutu a accepta in plata monede de arama pentru una suma mai mare de trei lei, oricare ar' fi suma ce este de plata.

Art. 17. Dupa trecere de sése luni de la intaia emitere a monedei nationale, monedele straine de arama ce circula astadi in tiéra incetéza dea mai avea cursu.

Art. 18. Corpurile legiutóre ficsées din timpu in timpu, dupa oportunitatea si in urma propunerei ministrului de finsncie, felurile si catimele monedeloru ce se voru fabrice.

Art. 19. Monedele nationale neate se voru inlocui prin altele noua. Cheltuiala acestei operatiuni se va trece in budgetulu statului.

(Semnatu) Min Finane. P. Mavrogheni.

Brasiovu. Balulu aranjatu, in 30 Ian. (11 Febr.) a. c. de catra comitetulu Reuniunei romane din Brasiovu in folosulu fondului acestui institutu filantropicu, a avutu in tóte privintiele unu resultatu imbucuratoriu. Un. publicu romanu de aici a doveditu si de astadata, ca scie impreuna ce e placutu cu ce e fodata, ca scie impreuna ce e placutu cu ce e fodata, ca scie impreuna ce e placutu cu ce e fod